13
Situatie Sudan

Situatie Sudan

Aan de orde is het **tweeminutendebat Situatie Sudan (CD d.d. 10/09)**.

De **voorzitter**:
Ik wil direct door naar het volgende tweeminutendebat, met als titel Situatie Sudan. De eerste spreker van dit tweeminutendebat is de heer Bamenga. Hij doet dat namens D66. Ik nodig hem uit om zijn bijdrage te doen.

De heer **Bamenga** (D66):
Dank u wel, voorzitter. Ik heb drie moties.

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat grondstoffen-, handels-, valuta- en financiële stromen de oorlog in Sudan in stand houden;

overwegende dat inzicht in kritieke controlepunten in deze stromen gerichte maatregelen mogelijk maakt;

verzoekt de regering op basis van beschikbare inzichten onverwijld gerichte maatregelen te nemen tegen deze oorlogseconomie en zich binnen de EU in te zetten voor aanvullende maatregelen;

verzoekt de regering tegelijkertijd kennishiaten en kritieke controlepunten in kaart te brengen en nieuwe inzichten direct om te zetten in aanvullende maatregelen;

verzoekt de regering de Kamer vóór de begrotingsbehandeling van Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking te informeren over de genomen maatregelen en de voortgang,

en gaat over tot de orde van de dag.

De **voorzitter**:
Deze motie is voorgesteld door de leden Bamenga, Van Ark, Van Baarle, Dobbe en Teunissen.

Zij krijgt nr. 260 (29237).

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

overwegende dat een VN-onderzoeksmissie een choquerende constatering heeft vastgesteld met betrekking tot misdaden tegen de menselijkheid in Sudan en concrete aanbevelingen doet om burgers te beschermen en straffeloosheid te beëindigen;

verzoekt de regering alle aanbevelingen over te nemen en zich actief in te zetten voor de uitvoering ervan, waaronder een wapenembargo voor heel Sudan, een onafhankelijke beschermingsmacht voor burgers, een onmiddellijk staakt-het-vuren, ongehinderde humanitaire toegang, berechting en bewijsverzameling, medewerking aan het Internationaal Strafhof en beëindiging van de buitenlandse steun aan de strijdende partijen,

en gaat over tot de orde van de dag.

De **voorzitter**:
Deze motie is voorgesteld door de leden Bamenga, Stoffer, Kröger, Van Baarle, Dobbe en Teunissen.

Zij krijgt nr. 261 (29237).

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat de oorlog in Sudan een humanitaire crisis is van ongekende omvang;

overwegende dat Sudan geen vergeten en genegeerd conflict mag blijven en aanhoudende internationale aandacht en actie daarvoor noodzakelijk zijn;

verzoekt de regering Sudan structureel hoog op de agenda van de EU en de VN te houden en zich actief in te zetten voor een gezamenlijke internationale aanpak (desnoods als bemiddelaar) gericht op een staakt-het-vuren, civiel geleid vredesproces, bescherming van burgers, hulpverleners en ongehinderde humanitaire toegang,

en gaat over tot de orde van de dag.

De **voorzitter**:
Deze motie is voorgesteld door de leden Bamenga, Van Ark, Maes, Stoffer, Kröger, Van Baarle, Dobbe en Teunissen.

Zij krijgt nr. 262 (29237).

De heer **Bamenga** (D66):
Dank u wel.

De **voorzitter**:
Dank u wel. De volgende spreker in het tweeminutendebat is mevrouw Dobbe. Het woord is aan u.

Mevrouw **Dobbe** (SP):
Dank u wel, voorzitter.

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat de al meer dan drie jaar durende oorlog in Sudan gaande wordt gehouden door politieke en militaire steun van externe actoren waaronder de Verenigde Arabische Emiraten, Egypte en andere landen en actoren;

overwegende dat het kabinet druk wil houden op alle interne en externe partijen die betrokken zijn bij het in stand houden van de oorlog;

verzoekt de regering om de Kamer binnen drie maanden te informeren over de voortgang en de resultaten van deze diplomatieke aanpak,

en gaat over tot de orde van de dag.

De **voorzitter**:
Deze motie is voorgesteld door de leden Dobbe, Bamenga, Kröger, Van Baarle, Teunissen, Van Ark en Maes.

Zij krijgt nr. 263 (29237).

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat in het conflict in Sudan drones en andere geavanceerde wapentechnologieën in toenemende mate worden ingezet tegen doelen waarbij burgers en hulpverleners risico lopen;

verzoekt de regering zich binnen de VN en de EU actief in te zetten voor versterking van internationale regelgeving en verantwoordingsmechanismen rond de inzet, overdracht en ondersteuning van drones en vergelijkbare wapentechnologieën, met bijzondere aandacht voor de bescherming van burgers, hulpverleners en civiele infrastructuur;

verzoekt de regering de Kamer te informeren over de voortgang,

en gaat over tot de orde van de dag.

De **voorzitter**:
Deze motie is voorgesteld door de leden Dobbe, Kröger, Van Baarle en Teunissen.

Zij krijgt nr. 264 (29237).

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat het rapport van de UN Fact-Finding Mission for the Sudan concludeert dat externe staten, bedrijven, tussenpersonen en andere netwerken bijdragen aan de levering van wapens, militaire technologie, logistieke ondersteuning, training en personeel aan strijdende partijen in Sudan;

verzoekt de regering om binnen de EU en de VN te pleiten voor concrete maatregelen tegen personen, bedrijven en andere actoren die volgens dit rapport bijdragen aan de bevoorrading, financiering of operationele ondersteuning van strijdende partijen in Sudan,

en gaat over tot de orde van de dag.

De **voorzitter**:
Deze motie is voorgesteld door de leden Dobbe, Bamenga, Kröger, Van Baarle en Teunissen.

Zij krijgt nr. 265 (29237).

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat de fact-finding mission oproept tot het tegengaan van straffeloosheid van alle betrokkenen die oorlogsmisdaden in Sudan begaan, financieren of faciliteren;

roept de regering op om de aanbeveling van de fact-finding mission van Sudan over te nemen en zich in te zetten voor een onafhankelijk juridisch mechanisme in de vorm van bijvoorbeeld een gespecialiseerd Sudantribunaal dat samenwerkt met het Internationaal Strafhof om straffeloosheid tegen te gaan,

en gaat over tot de orde van de dag.

De **voorzitter**:
Deze motie is voorgesteld door de leden Dobbe, Van Baarle en Teunissen.

Zij krijgt nr. 266 (29237).

Dank u wel. Dan is nu het woord aan mevrouw Kröger. Gaat uw gang.

Mevrouw **Kröger** (PRO):
Voorzitter.

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat goudhandel de Sudanese oorlogseconomie spekt;

constaterende dat EU-sancties de import van goud uit Sudan verbieden;

constaterende dat Sudanees goud ook via andere landen de wereldmarkt betreedt;

constaterende dat het Britse sanctieregime daarom niet alleen de goudhandel uit Sudan verbiedt, maar gericht individuen en bedrijven sanctioneert die, ook vanuit derde landen waaronder de Emiraten, bij deze handel betrokken zijn;

verzoekt de regering zich in EU-verband in te zetten voor sancties naar Brits model tegen bij de goudhandel betrokken individuen en entiteiten, ook in derde landen,

en gaat over tot de orde van de dag.

De **voorzitter**:
Deze motie is voorgesteld door de leden Kröger, Teunissen en Dobbe.

Zij krijgt nr. 267 (29237).

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat een onafhankelijk VN-rapport in september 2026 vaststelde dat personen en entiteiten vanuit de Verenigde Arabische Emiraten "een significante rol" spelen in het steunen van de Rapid Support Forces in Sudan;

overwegende dat het kabinet zich tot dusver terughoudend heeft opgesteld in het publiekelijk benoemen van de rol van de Verenigde Arabische Emiraten in het Sudanconflict;

verzoekt de regering de rol van personen en entiteiten vanuit de Verenigde Arabische Emiraten zoals vastgesteld door het VN-rapport expliciet te erkennen, en dit standpunt uit te dragen in EU- en VN-verband,

en gaat over tot de orde van de dag.

De **voorzitter**:
Deze motie is voorgesteld door de leden Kröger, Teunissen en Dobbe.

Zij krijgt nr. 268 (29237).

Dank u wel.

Mevrouw **Kröger** (PRO):
Dank u wel, voorzitter.

De **voorzitter**:
Dank. De volgende spreker in dit tweeminutendebat is de heer Van Baarle. Gaat uw gang.

De heer **Van Baarle** (DENK):
Voorzitter, dank. Ik kijk terug op een goed commissiedebat dat we hebben gehad over dit zeer ingrijpende onderwerp. Een van de meest ingrijpende reizen die ik heb gemaakt als Kamerlid heeft ook te maken met dit onderwerp: de reis naar Oost-Tsjaad. Een van de dingen die van belang is, is dat er meer druk wordt gezet op de landen die de strijdend partijen ondersteunen dan wel financieren. Een daarvan zijn de Emiraten. Er is al een motie over aangenomen, maar het blijft van belang om in Europees verband te kijken hoe we die druk kunnen opvoeren. Vandaar de volgende motie.

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat de motie-Van Baarle/Dobbe (36180, nr. 209) is aangenomen om de Europese Commissie te verzoeken om de ruimte binnen het onderhandelingsmandaat, namelijk naleving van het internationaal recht, te benutten om de rol van de VAE in de oorlog in Sudan bespreekbaar te maken, en hierin te proberen Europese medestanders te vinden;

verzoekt de regering spoedig in Europees verband draagvlak te creëren, zodat een hernieuwd verzoek aan de Europese Commissie kan worden gedaan met gelijkgestemde landen,

en gaat over tot de orde van de dag.

De **voorzitter**:
Deze motie is voorgesteld door de leden Van Baarle en Dobbe.

Zij krijgt nr. 269 (29237).

De heer **Van Baarle** (DENK):
Wat we bij ons bezoek aan de vluchtelingen in Tsjaad gezien hebben, is echt een schrijnend tekort aan watervoorzieningen. Daar zou ik ook graag een motie over in willen dienen.

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat Nederland 10 miljoen euro beschikbaar stelt voor een nieuw programma voor de opvang van Sudanese vluchtelingen en gastgemeenschappen in Oost-Tsjaad;

constaterende dat tijdens het werkbezoek van Kamerleden is gebleken dat in vluchtelingenkampen grote tekorten bestaan aan schoon drinkwater;

verzoekt de regering bij de besteding van de 10 miljoen euro voor Oost-Tsjaad expliciet prioriteit te geven aan het vergroten van de toegang tot schoon drinkwater, waaronder waar mogelijk het realiseren en herstellen van waterputten en andere lokale watervoorzieningen,

en gaat over tot de orde van de dag.

De **voorzitter**:
Deze motie is voorgesteld door het lid Van Baarle.

Zij krijgt nr. 270 (29237).

De heer **Van Baarle** (DENK):
Dank u wel, voorzitter.

De **voorzitter**:
Dank u wel. De laatste spreker in het debat is mevrouw Van Ark. Gaat uw gang.

Mevrouw **Van Ark** (CDA):
Voorzitter. Ik dank de minister nog voor het goede inhoudelijke debat dat we een aantal weken geleden voerden over de situatie in Sudan. Fijn dat het kabinet stappen zet om de toegang van humanitaire hulp te vergroten en hier een leidende rol in pakt. Tijdens het debat vroeg ik ook aandacht voor het openhouden van de ambassade in Juba en ik ben blij dat het kabinet dit heeft toegezegd. Als we stabiliteit en veiligheid in de regio belangrijk vinden en Nederland niet aan de zijlijn wil staan in het geopolitieke conflict, kan dat niet zonder ambassade. Maar wat betekent dit besluit nu concreet voor de lange termijn voor de inzet van Nederland? Voor hoelang, met hoeveel mensen en vooral met welke inzet blijft Nederland zich committeren aan deze regio?

Voorzitter. De minister gaf aan in een sessie bij de VN met andere landen in gesprek te gaan over de humanitaire toegang. Zou de minister iets kunnen delen over het resultaat van deze gesprekken? Welke gesprekken voert het kabinet nog om andere landen aan te sporen ook meer middelen beschikbaar te stellen? Ziet het kabinet daar ruimte voor, bilateraal, in Europees verband of breder?

Voorzitter. Ik denk dat de constatering is dat de diplomatieke initiatieven rond Sudan sterk versnipperd zijn. Ook de VN zetten daarom in op meer samenhang en coördinatie tussen de verschillende bemiddelingstrajecten. Tegen die achtergrond is mijn vraag hoe de EU haar inzet beter kan afstemmen met de ALPS-groep, waar de EU niet aan tafel zit. Dat heb ik ook in mijn bijdrage genoemd. De minister gaf toen aan niet zeker te weten of dit wel een effectieve route is, maar hier later nog op terug te komen. Kan de minister inmiddels specifiek aangeven welke diplomatieke weg nu bewandeld wordt richting een staakt-het-vuren en of de ALPS-groep hier een rol in speelt?

Dank u wel.

De **voorzitter**:
Dank u wel. Daarmee zijn we aan het einde gekomen van de inbreng van de zijde van de Kamer. Ik kijk even naar de minister. Tien minuten. Dan gaan we om 21.30 uur naar de beantwoording.

De vergadering wordt van 21.20 uur tot 21.32 uur geschorst.

De **voorzitter**:
Ik heropen de vergadering. We gaan luisteren naar de reactie van de minister op de inzet van de Kamer in het tweeminutendebat Situatie Sudan. Het woord is aan de minister.

Minister **Sjoerdsma**:
Dank, voorzitter. Allereerst de vragen. Het lid Van Ark vroeg wat het besluit om de Nederlandse ambassade in Zuid-Sudan open te houden concreet betekent. Het kabinet heeft ervoor gekozen om de ambassade in Zuid-Sudan, in Juba, niet te sluiten en in een licht afgeslankte vorm voort te zetten. De reden daarvoor is de ernstige humanitaire situatie in Zuid-Sudan en uiteraard ook de verwevenheid met de oorlog in Sudan zelf. De beleidsopdracht van die ambassade zal worden toegespitst op humanitaire hulp en het bevorderen van regionale stabiliteit. De continuering van de diplomatieke aanwezigheid is permanent. Er is geen einddatum voorzien. De bezetting zal bestaan uit twee diplomaten met ondersteuning van een aantal lokale medewerkers. De ambassade in Khartoem openen we zodra de veiligheidssituatie dat weer toelaat. Dat is iets wat we nu niet durven te voorspellen.

Mevrouw Van Ark vroeg ook of we iets zouden kunnen delen over de resultaten van de gesprekken met betrekking tot de humanitaire toegang die in New York zijn gevoerd. We hebben daar meerdere gesprekken gevoerd met de belangrijkste chefs van WFP, OCHA en andere VN-organisaties. We hebben met hen gesproken over de belangrijkste belemmeringen die ze tegenkomen in hun werk. Om er maar eens een paar te noemen: dat hulp niet over de vuurlinies heen komt, dat ze geen medische evacuatie van medewerkers kunnen uitvoeren, dat ze niet in betwiste gebieden kunnen werken … Uit die meetings komen ook weer verklaringen; daar ga ik u niet mee vermoeien. Ik vind het zelf van groot belang dat die verklaringen er zijn, maar die verklaringen an sich veranderen niet zo veel op de grond. Het belangrijkste is, denk ik, dat er in de gesprekken met de verschillende landen, waaronder Sudan zelf, echt wel het gevoel is dat er iets moet gebeuren. Dat betekent niet dat er meteen helderheid is over wat er moet gebeuren of dat we meteen stappen vooruit gaan zetten, maar ik zag wel een heleboel landen naast Nederland uitermate veel druk uitoefenen op de partijen om te kijken of er stappen mogelijk zijn, of dat nu een humanitair staakt-het-vuren is, een einde maken aan het gebruik van drones, zeker stellen dat de hulp over vuurlinies kan … Dat gebeurt nu allemaal tegelijkertijd. We zullen even moeten afwachten hoe dat beklijft.

Tot slot. Mevrouw Van Ark vroeg nog naar de ALPS-groep. Ik heb daar in het vorige debat ook iets over gezegd. Die waren indertijd zeer actief rondom Sudan en richtten zich op het staakt-het-vuren. Inmiddels is deze groep echt wel ingehaald door het multilaterale Quintet en de Quad en ligt het primaat dus elders, en is de ALPS-groep eigenlijk niet meer actief.

Voorzitter, daarmee kom ik bij de moties. De motie-Bamenga c.s. op stuk nr. 260 kan ik oordeel Kamer geven.

De motie-Bamenga c.s. op stuk nr. 261 krijgt ook oordeel Kamer, met twee kanttekeningen, waarvan ik hoop dat de heer Bamenga en zijn mede-indieners die kunnen volgen. Ik zeg ja op al die aanbevelingen, maar als het gaat over de oproep tot een onafhankelijke beschermingsmacht voor burgers, zeg ik daar wel bij dat dat in het huidige internationale krachtenveld niet waarschijnlijk is, en ik geen snelle resultaten verwacht. Het tweede punt gaat over een andere aanbeveling. De oproep tot het oprichten van een speciaal tribunaal voor Sudan zien wij niet als opportuun. Dat vinden we niet alleen omdat het erg kostbaar is en geen garantie geeft op betere resultaten, maar ook omdat het eigenlijk het Internationaal Strafhof ondermijnt en dat zou het kabinet, zeker gelet op de druk die er toch al is op het Strafhof, niet willen doen. Met die interpretatie geeft het kabinet deze motie oordeel Kamer.

De **voorzitter**:
Daar kan de heer Bamenga mee instemmen.

Minister **Sjoerdsma**:
Dank. De motie-Bamenga c.s. op stuk nr. 262 krijgt ook oordeel Kamer.

De motie-Dobbe c.s. op stuk nr. 263 krijgt ook oordeel Kamer, waarbij ik wel wil aangeven dat de inhoud van diplomatieke gesprekken vertrouwelijk zal blijven.

De motie-Dobbe c.s. op stuk nr. 264. Ik snap wat ze probeert te doen, maar de bestaande regelgeving ziet eigenlijk voldoende op hoe wapens wel en niet mogen worden ingezet. Het zit 'm in de naleving. Aanvallen op burgers en hulpverleners zijn verboden. Deze mensen moeten worden beschermd. Het probleem zit dus niet in de soort wapens; het probleem zit in de naleving van de internationale standaarden die daarbij horen. Vanuit dat oogpunt — dus niet vanuit de gedachte van de motie, maar wel vanuit dat oogpunt — wordt de motie ontraden.

De motie-Dobbe op stuk nr. 265 geef ik oordeel Kamer.

De motie-Dobbe op stuk nr. 266 geef ik ook oordeel Kamer, maar wel met dezelfde kanttekening die ik maakte bij de motie van de heer Bamenga. Wij zien geen brood in het oprichten van een speciaal tribunaal. Dat achten wij nu niet opportuun. Wij beschermen en versterken liever bestaande mechanismes. Met die interpretatie kan ik de motie oordeel Kamer geven.

De **voorzitter**:
Ik zie mevrouw Dobbe knikken. De motie op stuk nr. 266: oordeel Kamer.

Minister **Sjoerdsma**:
Dank aan mevrouw Dobbe.

Mevrouw Kröger dient een motie in. Ik wil haar vragen of zij die even kan aanhouden, zodat wij even ruggespraak kunnen houden. Dit ligt namelijk meer op het terrein van de minister van Buitenlandse Zaken.

De **voorzitter**:
Ik kijk naar mevrouw Kröger.

Minister **Sjoerdsma**:
Het gaat om de motie op stuk nr. 267.

De **voorzitter**:
Is mevrouw Kröger bereid om die motie aan te houden?

Mevrouw **Kröger** (PRO):
Kan de minister me even helpen? Dit is namelijk uitvoerig in het debat met de minister gewisseld. Ik was dus volledig in de veronderstelling dat dit op het terrein van deze minister lag. Ik wil 'm best aanhouden, maar dan wil ik wel iets beter begrijpen waar het beleidsterrein van de minister dan kennelijk eindigt.

De **voorzitter**:
We hebben het over de sancties naar Brits model? Ja? Oké.

Minister **Sjoerdsma**:
Het ingewikkelde van dit debat is natuurlijk dat het terrein van Buitenlandse Zaken zich niet zomaar laat scheiden van het terrein van Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking. Als het gaat over sancties, dan ligt de verantwoordelijkheid formeel bij de minister van Buitenlandse Zaken. Ik wil er graag even voor zorgen dat datgene wat mevrouw Kröger doet ook goed landt. Daarom vraag ik om de motie aan te houden. Dan kunnen we daar even goed naar kijken. Dat zou ik waarderen.

De **voorzitter**:
Ik zie dat mevrouw Kröger bereid is om die motie aan te houden.

Op verzoek van mevrouw Kröger stel ik voor haar motie (29237, nr. 267) aan te houden.

Daartoe wordt besloten.

Minister **Sjoerdsma**:
Ik dank haar daarvoor.

De motie-Kröger op stuk nr. 268 moet ik ontraden. Dat doe ik overigens niet vanwege het feit dat we het moeilijk zouden vinden om rollen te veroordelen of om feiten vast te stellen. Het kabinet omarmt alle aanbevelingen uit het rapport van de fact-finding mission rondom Sudan. Ik ontraad de motie omdat ik in het debat heb gezegd dat het van belang is dat alle regionale actoren die betrokken zijn de maximale druk voelen om hun rol positief in te vullen. Het enkel noemen van één van deze actoren kan contraproductief werken. Ik snap goed wat mevrouw Kröger wil. Wij omarmen dus ook alle aanbevelingen van de factfinding-missie, maar deze motie moet ik ontraden.

De motie op stuk nr. 269 ...

De **voorzitter**:
Voordat u verdergaat, minister: dat leidt tot een vraag van mevrouw Kröger over de appreciatie van de motie op stuk nr. 268.

Mevrouw **Kröger** (PRO):
Ik doe deze portefeuille nu een jaar, en dit is toch behoorlijk opvallend. Volgens mij ben ik begonnen met een debat over Sudan, en het is eigenlijk best wel opvallend dat iedere keer, bij elke motie waardoor de rol van de Emiraten dreigt te worden benoemd, het verzoek is om dat allemaal naar "de regio" of "overige landen" te verbreden. Op dit moment is er dat rapport van de Verenigde Naties waarin van één land wordt gezegd: personen en entiteiten — dat is dus niet de overheid — vanuit de Verenigde Arabische Emiraten spelen een significante rol. Is dit nou een conclusie die deze minister erkent en ook uitdraagt, of niet? Zo niet, dan hebben we een heel ander gesprek, want dan is de VN, om mevrouw Van der Plas te citeren — wat was het ook alweer? — "niet Pipo de Clown".

Minister **Sjoerdsma**:
Deze uitdrukking kende ik nog niet, maar het is goed om die aan mijn kennis toe te voegen. Het is geen enkel probleem voor het kabinet om dit te erkennen en uit te dragen. Wat ik hier zeg, is dat het isoleren van een van de regionale actoren in moties en uitspraken, daar waar verschillende actoren een grote rol spelen, contraproductief kan werken. De reden dat het hier nadrukkelijk om de VAE gaat, is omdat de Kamer de rol van de VAE natuurlijk ook nadrukkelijk aan de kaak stelt. Voor een deel snapt het kabinet dat ook heel goed.

We zouden met hetzelfde oordeel komen als de Kamer dit enkel richting Egypte, enkel richting Ethiopië, enkel richting Turkije of enkel richting andere regionale spelers zou doen. Ons geloof is dat druk op ál deze partijen nodig is, ongeacht welke partij het is. Vandaar dat wij in het isoleren van een van deze partijen minder brood zien, maar uiteraard, wat u zegt, helder zijn over wat er gebeurt en de druk daarover opvoeren: dat doet het kabinet uiteraard.

Mevrouw **Kröger** (PRO):
Nu doet de minister het weer. Nu zegt de minister dat de Kamer bezig is om de Emiraten eruit de pikken; dat de Kámer dat doet. Het is niet de Kamer die dat doet, het is de Verenigde Naties. In een rapport spreken zij over één partij die een significante rol heeft. In een heel rapport: één heeft een significante rol, namelijk personen en entiteiten vanuit de Arabische Emiraten. Kan de minister dat erkennen?

Minister **Sjoerdsma**:
Ook daar heb ik echt geen enkel probleem mee. Voor de duidelijkheid, misschien nogmaals en misschien ten overvloede: het kabinet omarmt alle aanbevelingen van dit rapport. Tegelijkertijd, als we dat rapport goed lezen, zien we ook dat er staat dat het rapport niet volledig is en dat de rol van andere actoren en de steun van andere actoren richting anderen in dit conflict nog nader onderzocht zal worden. Dat is wat ik hier zeg. Ja, wij omarmen die conclusies en die aanbevelingen; dat is heel helder. Het rapport an sich is echter niet het enige wat hierover te zeggen valt. Dat zegt de VN en dat zegt deze factfindingmissie ook. Daar moeten we wel goed naar blijven kijken; we moeten echt blijven uitgaan van wat die factfindingmissie zelf zegt.

Mevrouw **Dobbe** (SP):
Wij hadden vanmiddag ook een debat en daarin kwam dit ook aan de orde; dat ging over geweld tegen hulpverleners. Als je een rapport hebt waarin staat dat er geweld is tegen hulpverleners, maar er wordt vervolgens niks mee gedaan, is dat een probleem. Dat erkende de minister en hij had daar ook heel mooie woorden voor. Excuses, ik ben het een beetje vergeten, maar hij had er een heel mooie benaming voor. Maar datzelfde geldt eigenlijk toch ook hiervoor? Als die factfindingmissie zegt: er is in ieder geval één land dat expliciet een rol speelt in het steunen van de RSF — de RSF is ook de partij die de meeste oorlogsmisdaden begaat, niet de enige, maar wel de meeste, en dat erkent dat rapport ook — dan moeten we toch wat met die conclusie?

Minister **Sjoerdsma**:
Ja. Dat is ook zo en dat heb ik in het debat, dat al wel een tijdje geleden is, ook nadrukkelijk proberen te zeggen. Door uw Kamer heb ik op dit terrein ook geen gebrek aan instrumenten. De druk die uit dit soort conclusies voort moet komen, wordt ook uitgeoefend. De Kamer heeft eerder moties aangenomen over — pin mij alstublieft niet vast op het exacte dictum — het treffen van sancties en maatregelen tegen alle personen en entiteiten die betrokken zijn bij het schenden van wapenembargo's en andere zaken in Sudan. Die inzet is niet verdwenen. Echt even voor de helderheid: de sancties die door de Europese Unie op het gebied van goud zijn ingesteld, komen uit de koker van Nederland. Wij hebben in dat debat gezegd: overal waar wij de oorlogseconomie kunnen raken en daarmee regionale spelers kunnen laten afhouden om een rol te spelen, zullen wij navolgen, zolang dat niet ten koste gaat van de vredeseconomie voor de Sudanezen zelf. Ik ben het dus volledig eens met mevrouw Dobbe. Dit soort rapporten kunnen niet zonder gevolgen blijven. Dat is ook waarom het kabinet al die aanbevelingen omarmt.

Mevrouw **Dobbe** (SP):
Tot slot. Deze minister zegt: ik heb er geen moeite mee om te erkennen wat er in het rapport staat; wij omarmen de conclusies. Maar ik krijg toch de indruk dat dit kabinet, net zoals het vorige, er wel echt moeite mee heeft om de Verenigde Arabische Emiraten te benoemen, en dan wordt het ingewikkeld. Dan vragen wij ons namelijk af: erkent dit kabinet dat daadwerkelijk en hoe spreken ze de Verenigde Arabische Emiraten dan aan? Kan de minister dat ook in die bewoordingen zeggen, eigenlijk wat er in het dictum staat? Erkent de minister dat? Dus dat het ook vanuit de Verenigde Arabische Emiraten is, die rol expliciet erkennen en dat standpunt ook uitdragen. Het gaat niet alleen over de Verenigde Arabische Emiraten. Het staat deze minister natuurlijk vrij om ook andere landen te noemen. Als deze motie wordt aangenomen, kan hij ook de rol van bijvoorbeeld Egypte en Saudi-Arabië noemen.

Minister **Sjoerdsma**:

Absoluut. Wat mevrouw Dobbe zegt, is ook wat het kabinet doet. Wij maken geen enkel onderscheid tussen welke personen en entiteiten dan ook, van welk land dan ook dat betrokken is bij dit conflict. Dat geldt ook voor de VAE. Dat niet alleen erkennen maar ook druk uitoefenen, doet het kabinet. Om het wat persoonlijker te maken: ook in New York heb ik de kans gehad om met mijn VAE-collega's te spreken. Los van de samenwerking op bijvoorbeeld het gebied van water, die we daar ook bespreken, want de VN-watertop vindt daar plaats, worden dit soort zaken ook indringend besproken. Ik denk dus dat mevrouw Dobbe naar iets vraagt wat gebeurt, maar ik zeg nog steeds: één partij eruit lichten werkt helaas echt contraproductief.

De **voorzitter**:
De motie op stuk nr. 268: ontraden.

De motie op stuk nr. 269.

Minister **Sjoerdsma**:
De motie op stuk nr. 269 is van de heer Van Baarle. Dat doen we. Ik zou kunnen zeggen "dat doen we al, dus overbodig", maar: oordeel Kamer. We doen dit.

De motie op stuk nr. 270 van de heer Van Baarle: ook oordeel Kamer. Net als andere Kamerleden is de heer Van Baarle daar bij de grens geweest. Hij heeft zijn persoonlijke ervaringen gedeeld. Andere Kamerleden hebben dat ook gedaan. Ik snap deze oproep zeer goed. Dus: oordeel Kamer.

De **voorzitter**:
Dank u wel. Ik zie mevrouw Kröger nog bij de interruptiemicrofoon staan.

Mevrouw **Kröger** (PRO):
Voorzitter, ik heb wellicht een ongebruikelijke vraag. Het is een hele lange avond geweest. We hebben zes tweeminutendebatten gehad. Er is net nieuws binnengekomen over een onderwerp waar wij vanochtend met de minister over gedebatteerd hebben. Het gaat over de zet van de minister van Justitie en zijn uitspraken over dat de ontwikkelingshulp aan Sierra Leone zou worden stopgezet om druk uit te oefenen op de uitlevering van Bolle Jos. Wij lezen nu dat de Europese Commissie zegt: "Daar is helemaal niets van waar. Sierra Leone had niet de juiste formulieren ingevuld. Daarom is die steun bevroren." Ik zou heel graag een reactie van de minister daarop willen. Dit is vanochtend namelijk uitgebreid aan bod gekomen. Ik ben echt zeer verbaasd dat deze informatie hier nu ligt.

Minister **Sjoerdsma**:
In alle eerlijkheid, heb ik dit artikel niet kunnen lezen. Ik heb het ook niet kunnen zien. Het betreft ook een collega-minister van mij.

De **voorzitter**:
Is het mogelijk om er een schriftelijke reactie op te geven?

Minister **Sjoerdsma**:
Als u het mij toestaat, zou ik het graag zelf even uitzoeken en aan mijn collega-minister vragen om er schriftelijk op terug te komen. Ik denk dat dat het handigste is.

Mevrouw **Kröger** (PRO):
Dat kan, maar dan zou ik het wel heel graag vóór het debat van maandag willen hebben. Uiteindelijk gaat dit ook over ontwikkelingsgeld. Daarom is het vanochtend ook door diverse collega's opgebracht. Er zijn grote zorgen dat ontwikkelingsgeld op deze manier wordt gepolitiseerd. Nu blijkt er ook nog helemaal niets van te kloppen. De minister van Justitie spreekt grote woorden, terwijl Sierra Leone een paar formulieren niet lijkt te hebben ingevuld. Ik krijg dus heel graag vóór maandag een schriftelijke reactie.

Minister **Sjoerdsma**:
Maandag hebben we een debat over handel. Ik denk dat het het beste is om het even te laten waar het het beste kan landen en waar u de meeste informatie krijgt. Ik wil u graag toezeggen dat die brief komt, mevrouw Kröger, maar ik durf u niet namens een collega-minister toe te zeggen dat dat maandag al kan. Ik ga u dus zeggen: zo snel als mogelijk zal die brief komen.

De **voorzitter**:
Ik zal dit verzoek doorgeleiden aan het kabinet, zoals te doen gebruikelijk, zeg ik richting mevrouw Kröger. Dat zal het in al zijn wijsheid oppakken.

Daarmee ... Tenzij?

Minister **Sjoerdsma**:
Voorzitter, ik wil vooral de Kamerleden nog danken. Het waren natuurlijk heel veel tweeminutendebatten achter elkaar. Ik wil ze graag danken voor de open, goede en inhoudelijke debatten die we de afgelopen weken hebben kunnen voeren. Misschien mag ik ook de medewerkers danken, die net in korte tijd een veertigtal moties, soms zeer technisch en soms zeer politiek, van een oordeel hebben weten te voorzien. Dank aan de Kamer voor de goede samenwerking, maar ook zeer veel dank aan de mensen achter de schermen.

De **voorzitter**:
Zo is het. Met deze warme woorden wil ik het debat graag afronden. Ik wens u allen een hele fijne nacht.

De beraadslaging wordt gesloten.